

BÜLTEN

Sayı: 4- Haziran 2023

Değerli İstinye Ailesi,

Sayın Okurlarımız,

Haziran 2023 sayımızda öncelikle kamu diplomasisi tartışmalarında pek dikkate alınmayan veya gözden kaçan bir konuyu ele aldık. Çok taraflı uluslararası kuruluşlar devletlerden farklı olarak kendi amaçları açısından yararlı gördükleri yöntemlerle kamu diplomasisi faaliyetlerine önem vermektedirler. Kamu diplomasisi tartışmalarına bugüne kadar daima devletlerin ilgileri ve amaçları bakımından yaklaşılmıştır. Kamu diplomasisine önem veren uluslararası kuruluşların başında NATO gelmektedir. NATO'nun Brüksel'deki karargahında özel kamu diplomasisi bölümü bulunmaktadır. Dünyanın en geniş uluslararası örgütlenmesi olan Birleşmiş Milletlerin de bu alanda faaliyet göstermeye önem verdiği, dünya çapında daha fazla etkinlik kazanmak için kamu diplomasisini güçlendirmeye çalıştığı bilinmektedir.

Bu sayıdaki diğer konumuz ise, son zamanlarda sıklıkla telaffuz edilen “diaspora diplomasisi”. Kamu diplomasisinin alanlarından olan ve sınır-ötesi göçmen topluluklarının gönderen ülkenin çıkarları doğrultusunda angaje edilmesi anlamındaki diaspora diplomasisinin boyutlarını ve etkilerini ele aldık.

Saygılarımızla iyi okumalar dileriz.

KADAM Yönetim Kurulu

Uluslararası Kuruluşların Kamu Diplomasisi

Devletler kadar olmasa da uluslararası kuruluşlar son yıllarda kamu diplomasisi faaliyetlerine önem vermektedirler. Bu kuruluşların dünya kamuoyu tarafından kabul görmesi ve faaliyetleri hakkında daha etraflı bilgi alabilmeleri kamu diplomasilerinin temelini oluşturmaktadır. Bu faaliyetlerin bir ölçüde halkla ilişkilerle karıştırılması mümkün olsa da uluslararası kuruluşların söz konusu faaliyetlerini düzenleme amaçlarına baktığımızda bunların kamu diplomasisi kapsamında değerlendirilmesinin daha doğru olacağı düşünülmektedir.

Bununla birlikte çok taraflı kuruluşların kamu diplomasisi araçlarını nasıl kullandıklarına ilişkin henüz derinlemesine bilimsel araştırmalar bulunmamaktadır. Hedefteki kişi ve gruplar ile bunlarla bağlantılı olarak belirlenen amaçların, araçların ve motivasyonların sistematığı hakkında geniş bilgi sahibi olunmadığı da bir vakıdır. Dolayısıyla kamu diplomasisi araştırmaları açısından yeni bir alanın ortaya çıkmakta olduğunu ileri sürmek yanlış olmayacaktır.

Meseleye motivasyon açısından baktığımızda, farklı devletlerin iradeleriyle kurulmuş olan ve üye ülkelerin ortak çıkarlarını korumak, uluslararası yönetişimi kolaylaştırmak ve hukukun gerektirdiği normları yaygınlaştırmak maksadıyla faaliyetlerini sürdüren çok taraflı kuruluşların neden kamu diplomasisine ihtiyaç duydukları, sadece bir halkla ilişkiler faaliyetinin ötesinde ikna amaçlı faaliyetler yürütmek çok gerekli midir sorusu akla gelmektedir. Bu soruların cevabını şöyle vermek mümkündür.

21. Yüzyılın diplomatik ortamı farklı ve yeni uluslararası aktörlerin ortaya çıkması, uluslararası güvenlik gündemlerinin hızla değişmesi ve eski jeopolitik gündemlerin yeniden dirilmesi ile yeni ihtiyaçlar doğurmuştur. Uluslararası siyasal ağların yoğunlaşması ile diplomasiinin de bütünleştirici bir yapıya evrilmesi kaçınılmaz olmuştur.

Söz konusu ağların oluşması ve yoğunlaşması uluslararası aktörlerin, yani sivil toplum, akademi, tanınmış şahsiyetler ve özel sektör gibi yeni oyuncuların devletin tekelindeki diplomasiye karşı zemin kazanmaları sonucunu getirmiştir. Bu yeni aktörler, resmi ve sivil dünya arasındaki sınırları geçirmiş, sınır ötesi bağlar kurmuş ve devletlerin başarısız olabildikleri noktalarda devreye girmek suretiyle sorunların çözümüne katkıda bulunmuşlardır. Resmi vazifesi olmayan “diplomatların” arasından çıkan epistemik kişi ve grupların ikili ve çok taraflı ilişkilerde karşılıklı anlayışı destekleyen bir tutum aldıklarına birçok kere tanık olunmaktadır. Yeni “diplomasi” aktörleri, belli kamu diplomasi alanlarında etkili olmak suretiyle devletlerinin bu alandaki çabalarına da destek olmaktadır.

Yeni aktörlerle “yenilenen” kamu diplomasisi devletlerin kendi anlatılarını sunma biçemlerini de değiştirmiş, bazı hallerde “devlet-merkezli” yaklaşımların yerine ortak çıkarların ve küresel yararların öne çıkarıldığı bir anlayışı ortaya çıkarmıştır. Bu durumda da çok taraflı kuruluşlar üzerinden yapılan kamu diplomasisi gündeme gelmiş bulunmaktadır. Bu kuruluşların kendi amaçları adına kamu diplomasisi yapmalarının dışında ortak küresel çıkarların savunulması maksatlı kamu diplomasisi için elverişli bir altyapı ve ortam yaratmaları söz konusudur. Söz konusu kuruluşlar bir yandan dış çevreye faaliyetleri ve amaçları konusunda ikna edici ve destek kazanma maksatlı kamu diplomasisi aktiviteleri sergilerken diğer yandan da üye devletlere yönelik kamu diplomasilerini de ihmal etmemektedirler.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne bağlı olarak görev yapan “Kamu Bilgilendirme Departmanı” öncelikle kalkınma, barışın tesisi, insan haklarına riayet ve krizlerin patlak vermesini engellemeye yönelik önleyici diplomasi konularında etkili faaliyetler gerçekleştirmektedir. Birleşmiş Milletler Teşkilatının dünyanın hemen her tarafında sürdürdüğü bu faaliyetlerin 26 Haziran 1945 tarihli Kuruluş Bildirgesi'ndeki ideallere uygun olmasına özel özen gösterilmektedir.

Kuzey Atlantik Paktı (NATO), hem dijital ortamda hem de yüz yüze doğrudan katılım yoluyla İttifak'ın kamuoyunda tartışılmasını ve anlaşılmasını teşvik etmekte ve bu konularda NATO üyeleriyle sürekli olarak koordinasyon içinde olmaya gayret etmektedir. Brüksel'deki NATO Karargâhında bulunan Kamu Diplomasisi Bölümü tüm kamu diplomasisi faaliyetlerini yürütmekle görevlendirilmiş olup, İttifak çapındaki iletişim faaliyetlerini koordine etmektedir. NATO'nun iletişim çabalarına ve enformasyon faaliyetlerine genel anlamda Kuzey Atlantik Konseyi (NAC) tarafından yön verilirken, özel yönlendirme Genel Sekreterin uhdesindedir.

Diğer uluslararası kuruluşların da kamu diplomasisi vasıtasıyla amaçlarına ve angajmanlarına destek arayışı içine girdikleri bilinmektedir. Avrupa Birliği, Afrika Birliği, İslam İşbirliği Teşkilatı ve ASEAN gibi kuruluşların bu alanda faal oldukları görülmektedir. Türk Devletleri Teşkilatı da genç ve gelecek vaat eden bir uluslararası kuruluş olarak bu alanda ilk faaliyetleriyle adını duyurmaya başlamış ve bölgesel ve küresel bir aktör olmaya aday olduğunu şimdiden göstermiştir. (Bknz.: <https://www.turkicstates.org/tr>)

Diaspora Diplomasisi – Nedir, Ne Değildir?

Diaspora kavramı son yıllarda sıkça telaffuz edilen bir kavramdır. Türkiye'de özellikle batı ülkelerinde yaşayan Türkiye karşıtı göçmen kökenli gruplarla gündemimize giren diaspora, günümüzde ülkesinden başka bir ülkede sürekli olarak yaşayan etnik gruplar için yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda Türkiye'de de başka ülkelerde yerleşik Türklere diaspora denmektedir.

Kopuntu olarak tercüme edebileceğimiz bu deyim kullanılmasının her göçmen grubu için isabetli olduğu şüphelidir. Orta Çağ'da Filistin'den kopan Avrupa'daki Museviler için kullanılan diaspora kavramının günümüzün iletişim ve ulaşım koşullarının alabildiğine iyileştiği çağımızda göçmen gruplarının kendi vatanlarıyla devam eden yakın ilişkileri nedeniyle çok uygun olmadığı düşünülmektedir. Diaspora yerine sınır-ötesi yurttaşlık kavramı aslında bu grupları daha iyi tasvir etmektedir.

Sınır-ötesi yurttaşların kendi vatanlarıyla yakın ilişki içinde olmaları nedeniyle ülkelerindeki siyasal yaşamdan da kopmamaları sonucunu beraberinde getirmiştir. Menşe ülkeleri ile yeni vatanları arasında siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlar ortaya çıkmış, yeni ilişki süreçleri başlamıştır. Bu bağlamda içinden çıktıkları vatanlarının çıkarlarını yaşadıkları ülkelerde savunma ve temsil etme olgusu diaspora diplomasisi olarak adlandırılmaktadır.

Diaspora diplomasisi salt menşe ülkelerinin çıkarlarını temsil etme olarak düşünülmemelidir. Kamu diplomasisinin ruhuna uygun olarak gönderen ve kabul eden ülkeler arasındaki ilişkilerin

yakınlaşmasını, karşılıklı anlayışın gelişmesini ve yeni etkileşim alanlarının açılması diaspora diplomasisinin amaçları arasında olmalıdır.

Türkiye'nin yurtdışında yaklaşık 7 milyonluk bir yurttaş ve Türkiye kökenli soydaş kitlesi vardır. Yurtdışındaki Türklerin büyük çoğunluğunun işgücü göçünün başladığı 60'lı yılların başından beri son kuşakları da dahil olmak üzere gözleri ve kulakları daima Türkiye'dedir. Bu hakikat Türkiye'nin kapsamlı ve stratejik bir diaspora diplomasisinin planlanmasını ve icra edilmesini mümkün ve gerekli kılmaktadır. Son yıllarda oluşturulan kurumsal altyapı bu alanda olumlu bir siyasal iradenin varlığına işaret etmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın bu alanda ciddi çalışmalarının olduğu bilinmektedir. (Bknz.: <https://www.ytb.gov.tr>)

Bir sonraki sayımızda Almanya örneğinde Türk toplumunun diaspora diplomasisi bakımından konumunu işleyeceğiz.

Değerli okurlarımız, www.kadam.istinye.edu.tr adresli web sayfamızı da izlemenizi ve eleştirilerinizi kadam@istinye.edu.tr adresimize iletmenizi istirham ediyoruz.